

Paní Růženka teď bývala duchem nepřítomná čím dál častěji, to třeba o sobě nevěděla i celé hodiny. Vždycky jsem si při tom vzpomněl na cedulku, kterou vyvěšoval náš švec pan Reza, aby zákazníkům sdělil, že v případě nepřítomnosti se obraťte tam a tam, jenže já nikdy nevěděl, kam a kam se mám obrátit; to víte, vždyť se najdou i takoví, co chytěj v Mekce cholery. Posadil jsem se vedle ní, vzal ji za ruku a čekal, až se vrátí.

Paní Lola nám pomáhala, jak jen to šlo. Po výkonu, který ve své profesi odevzdávala, se z Bouloňského lesíka vracela polomrtvá, a pak spala třeba až do pěti odpoledne. Ale k večeru k nám vždycky zaskočila, aby nám píchla. Sem tam nějakého strážníka jsme ještě splášili, ale aby se z nich dalo žít, to teda ne, a paní Lola říkala, že řemeslo kurvy jde do háje kvůli konkurenci, která je grátis. Kurvám, co jsou zadara, dá policie pokoj, ta si bere na mušku vždycky jen ty, co něco stojej. Měli jsme třeba případ vydírání, kdy jeden pašák, který byl jen prachspřstý kuplíř, hrozil, že udá dítě jedné z děvčat Socpéči včetně žádosti o odnětí mateřských práv v důsledku prostituce, když neodjede do Dakaru, takže jsme si toho hošíka – jmenoval se Pinda, ať mě pámbů netrestá – museli nechat deset dní, pak se to srovnalo, protože se do celé záležitosti vložil pan N'Da Amédée. Paní Lola se starala o domácnost a pomáhala

paní Růžence držet se v čistotě. Nechci tady na ni pět nějaké chvalozpěvy, ale v životě jsem neviděl Senegalce, který by byl lepší mámou od rodiny než paní Lola, věčná škoda, že se tomu příroda vzepřela. Takovou nespravedlnost si nezasloužila a několik harantů, kteří mohli být šťastní, tak přišlo zkrátka. Dokonce neměla ani nárok nějakého adoptovat, protože transvestiti se lišej kapánek moc a tohle vám nikdo nikdy neodpustí.

Můžu vám říct, že na zprávu o smrti paní Růženky, ke které dojde hned, jak se naskytne vhodná příležitost, totiž až se všechny její orgány shodnou na tomto cíli, celý barák reagoval velice příznivě. Vemte si třeba čtyřku bratrů Zaumových, partu stěhováků a kvůli piánům a skříním nejsilnější chlapy z celé čtvrti, které jsem já odjakživa obdivoval, protože já bych chtěl být čtyři zrovna tak. Přišli nám říct, že s nima můžem počítat a že klidně snesou a zase vynesou paní Růženku, kdykoli dostane chuť trošku se provětrat. V neděli, to je v den, kdy se nikdo nestěhuje, sbalili paní Růženku, snesli ji jako piáno, naložili na stěhovák a jeli jsme k Marně, aby se nalokala čerstvého vzduchu. Onoho dne zrovna měla všech pět pohromadě, a dokonce si začala dělat plány do budoucna, protože nechtěla mít církevní pohřeb. Nejdřív jsem si myslel, že se naše Židovka bojí Pána Boha a nechává se pohřbít mimo církve v naději, že mu unikne. Ale byl jsem vedle, Boha se nebála, naopak, říkala, že co se stalo, nemůže se odestát, teď už Mu nezbyvá než přijít a poprosit ji za odpuštění. Podle mého paní Růženka, pokud byla při smyslech, chtěla umřít jednou provždy, a ne jako kdyby pak měla nastoupit nějakou další pouť.

Na zpáteční cestě ji bratři Zaumové povozili po okolí pařížské tržnice Les Halles, ulicemi Saint-Denis, Fourcy, Blondel, Truanderie, a paní Růženku to vzalo u srdce, zvláště když uviděla v Provensálské ulici hotýlek, kde byla jako mladá a mohla si lajsnout schody čtyřicetkrát denně. Řekla nám, že ji těší zas jednou vidět ulice a plácky, kde chodila se svou kůží na trh, a byla toho mínění, že si své poctivě odpracovala. Usmívala se a já viděl, že jí to pozvedlo morálku. Rozpovídala se o starých dobrých časech a říkala, že to byla nejšťastnější doba jejího života. Když toho po padesátce nechávala, měla ještě pravidelné zákazníky, ale připadalo jí, že v tomhle věku už to není apetytlich, a právě proto se rozhodla pro změnu specializace. Zastavili jsme se na skleničku v ulici Frochot a paní Růženka si dala dortíček. Pak jsme se vrátili domů, bratři Zaumové ji vynesli jak pírkó do šestého patra a ona po té vycházce vypadala tak rozradostněná, jako by omládla o několik měsíců.

Doma jsme našli Mojžíše, který nás přišel navštívit, jak sedí přede dveřmi. Řek jsem mu těbuch a nechal ho s paní Růženkou, která byla ve formě. Sešel jsem do kavárny v přízemí, protože jsem se měl sejít s jedním kámošem, který mi slíbil koženou bundu, ne nějaký šmejd, ale pravou americkou, ale on nepřišel. Chvilku jsem se zdržel s panem Hamilem, který se těšil plnému zdraví. Seděl za šálkem vypité kávy a nevzrušeně se usmíval do zdi před sebou.

„Jak se daří, pane Hamil?“

„Buď zdrav, Viktorku, to jsem rád, že tě slyším.“

„Už brzo vynaleznou brejle, že budou na všechno, a pak budete zase vidět.“

„Je třeba věřit v Boha.“

„Jednou budou, pane Hamil, tak bezvadný brejle, jaký zatím nikdo nepoznal, a pak bude možné opravdu vidět.“

„To tedy, milý Viktoru, budiž pán Bůh pochválen, neboť jen dle jeho vůle jsem se moh dožít takového stáří.“

„Pane Hamil, já se nejmenuju Viktor. Jmenuju se Mohamed. Viktor je ten druhý váš přítel, kterého máte.“

Vypadal, že ho to překvapilo.

„No samozřejmě, milý Mohamede... *Tava kkaltu'ala al Haj elladri lá jamut...* Vložil jsem důvěru v Živého, který nezemře... Jakže jsem ti říkal, Viktoru?“

Doprčic.

„Říkal jste mi Viktor.“

„Jak jsem jenom mohl. Prosím tisíckrát za odpuštění.“

„Ále, to nestojí za řeč, jméno jako jméno. Jak jste se měl od včerejška do dneška?“

Vypadal ustaraně. Zřetelně jsem viděl, že se snaží vzpomnout si, ale od té doby, co už neprodával koberce, byl mu jeden den jako druhý, pro něj bylo všechno bílé na bílém pozadí. Rukou spočíval na malé ohmatané Knize, do které psal Victor Hugo, a kniha musela být na tu ruku, co se o ni opírala, zvyklá, jako je tomu často u slepců, kterým se pomáhá při přecházení.

„Myslíš od včerejška?“

„Včera nebo dneska, pane Hamil, to máte fuk, to jenom čas plyne.“

„Tak teda dneska, dneska jsem byl celý den tady, můj milý Viktoru...“

Koukal jsem na knihu, ale neměl jsem co dodat, už léta byli spolu.

„Já taky jednou napíšu opravdickou knihu, se vším všudy. Co ještě udělal pěkného ten váš pan Victor Hugo?“

Pan Hamil se zadíval do dálek a usmíval se. Rukou se dotýkal Knihy, jako by ji chtěl polaskat. Prsty se mu třáslý.

„To je moc otázek najednou, můj milý...“

„Mohamede.“

„...To je moc otázek, jsem dneska trochu unavený.“

Vzal jsem Knihu do ruky a pan Hamil to vycítil a zneklidněl. Podíval jsem se, jak se to jmenuje, a vrátil jsem mu ji. Ruku jsem mu položil zase tam, kde byla.

„Nate, pane Hamil, tady, ohmatejte si ji.“ Viděl jsem, jak prsty sahá po knize.

„Ty nejsi obyčejné dítě jako ostatní, můj milý Viktorku. To jsem věděl vždycky.“

„Jednou taky napíšu o bídnicích, pane Hamil... Najdete někoho, kdo vás odvede za chvíli domů?“

„*Inš'Alláh*. Určitě, protože já věřím v Boha, můj milý Viktorku.“

Už mě to trochu štvalo, protože furt mlel o tom druhém.

„Vyprávějte mi něco, pane Hamil. Vyprávějte mi, jak jste se vypravil do Nizzy, když vám bylo patnáct.“

Chvíli bylo ticho.

„Já? Já že jsem se vypravil do Nizzy?“

„Jo, když jste byl mladý.“

„Nevzpomínám si. Nevzpomínám si vůbec na nic.“

„Tak dobrá, já budu vyprávět vám. Nizza je oáza na břehu mořském s mimózovými lesy a palmami a ruští a angličtí princové tam zápolí v květinových soubojích. Po ulicích tancují klauni a z nebe padají konfety, které neopominou

nikoho. Já se taky jednoho dne vypravím do Nizzy, jen co budu mladý.“

„Cože, až budeš mladý? Jsi snad starý? Kolik ti je let, můj milý? Jsi to ty, že ano, Mohamede?“

„Tak tohle neví vůbec nikdo, a kolik mi je jakbysmet. Nejsem datován. Paní Růženka říká, že já nebudu nikdy v letech, protože jsem jiný, a nikdy mě nepřejde jiným být. Pamatujete se na paní Růženku? Už brzo umře.“

Ale pan Hamil se ztratil sám v sobě, protože život lidí nutí, aby žili, a je mu lukr, co je potká. Jedna paní z protějšího baráku, paní Halavi, pro něj chodila těsně před zavírací dobou a ukládala ho do postele, protože ona taky nikoho neměla. Dokonce si nejsem docela jistý, jestli se znali, nebo jestli to dělali, jen aby nebyli osamělí. Měla u Barbésáku stánek s buráky a její otec taky, dokud byl ještě naživu. A tak jsem řekl:

„Pane Hamil, pane Hamil!“ jen tak pro nic za nic, abych mu připomněl, že ho má pořád ještě někdo rád a zná jeho jméno a že on sám vůbec jméno má.

Nějaký čásek jsem tam s ním poseděl a nechal plynout čas, který se sune, jen co noha nohu mine, a není Francouz. Pan Hamil mi často říkal, že čas přichází zvolna z pouště s karavanami velbloudů a nikam nespěchá, poněvadž na svých bedrech nosí věčnost. Ale tohle zní mnohem líp, když se to vypravuje, než když to pozorujete v obličejích starého člověka, který je den co den okrádán o nějakou drobnost, a jestli vás zajímá můj názor, čas musíte hledat mezi zloději.

Majitel kavárny, kterého určitě znáte, protože to je pan Driss, se na nás přišel mrknout. Pan Hamil se potřeboval

občas vymočít a bylo nutné ho dovést na záchod dřív, než bude pozdě. Ale nemyslete si, že pan Hamil ztratil veškerou soběstačnost a že už za nic nestál. Staří lidé mají stejnou cenu jako ostatní, třebaže jich ubývá. Cítí stejně jako vy nebo já, a někdy tím trpí dokonce víc než my, protože se už nemůžou bránit. To na ně útočí příroda, která dovede být pěkná svyně a nechává je chcípnout jen tak polehoučku potichoučku. U nás je to ještě větší sviňárna než v přírodě, protože starce není dovoleno potratit, třebaže je příroda rdousí, až jim lezou bulvy z důlků. Tohle ale není případ pana Hamila, který má možnost zestárnout ještě mnohem dřív a umřít ve sto deseti a třeba to dotáhnout až na světového rekordmana. Byl ještě naprosto soběstačný a říkal „lulu“ včas, když to na něj přišlo, a pan Driss ho za těchto okolností vzal v podpaží a sám ho dovedl na záchod. Arabové prokazují lidem, kteří jsou takhle staří a už brzo se jim ulehčí, úctu. Takhle je to zaneseno v rozpočtu božím, který nenabízí drobné výhodičky. Nicméně to muselo být pro pana Hamila žalostné, když potřeboval asistenci při močení, a tak jsem ho v této chvíli opustil, protože mi připadá, že přímo vyhledávat smutek, to snad člověk přeci jen nemusí.